

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND IQTISODIYOT VA SERVIS INSTITUTI

IQTISODIYOT NAZARIYASI FANIDAN
O'QUV DASTUR

Bilim sohasi:	400000	- Biznes, boshqaruv va huquq
	1000000	- Xizmatlar
Ta'lim sohasi:	410000	- Biznes va boshqaruv
	1010000	- Xizmat ko'rsatish sohasi
Ta'lim yo'nalishlari:	60410100	- Iqtisodiyot
	60410200	- Buxgalteriya hisobi
	60410300	- Soliqlar va soliqqa tortish
	60410500	- Moliya va moliyaviy texnologiyalar
	60410600	- Bank ishi
	60410800	- Menejment
	60411000	- Inson resurslarini boshqarish
	60411100	- Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar
	60411200	- Marketing
	61010400	- Logistika

Fan/modul kodi IQN11210		O'quv yili 2024-2025	Semestr 1-2	Kreditlar 10
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 4
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami (soat)
	Iqtisodiyot nazariyasi	120	180	300
<p>I. Fanning mazmuni</p> <p>Fanni o'qitishdan maqsad - talabalarga iqtisodiy bilimlarning nazariy asoslarini, iqtisodiyotning asosiy tushunchalari va kategoriyalarini, iqtisodiy qonunlar va tamoyillarini o'rgatish hamda ularni amalda tatbiq etish ko'nikmasini hosil etish.</p> <p>Fanning vazifalari – talabalarni nazariy bilimlar, iqtisodiy mushohada qilish usullari bilan qurollantirish, iqtisodiy hodisa va jarayonlar mazmunini mantiqiy mushohada qilish uchun zarur bo'lgan uslubiy yondashuvlarni egallashga ko'maklashish, ular ongiga milliy istiqloq g'oyasini va milliy mafkuraning asosiy qoidalarini singdirish, iqtisodiyotni modernizatsiyalash, erkinlashtirish va islohotlarni chuqurlashtirish asosida hozirgi zamon rivojlangan bozor iqtisodiyotini vujudga keltirishning dolzarb muammolarini ochib berish, iqtisodiyot va iqtisodiy munosabatlar to'g'risida amaliy ko'nikmalarni hosil qilish.</p> <p>II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)</p> <p>II. I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:</p> <p>1-mavzu: "Iqtisodiyot nazariyasi" fanining predmeti va bilish usullari</p> <p>Iqtisodiyot tushunchasi va uning qamrov jihatidan turlari. Iqtisodiy faoliyatning mazmuni. Takror ishlab chiqarish fazalari: ishlab chiqarish, taqsimot, ayirboshlash, iste'mol. Iqtisodiyotga oid bilimlarning shakllanishi va rivojlanishi. Iqtisodiyot nazariyasi fanining predmeti to'g'risida turlicha yondashuvlar. Iqtisodiyot nazariyasi fanining predmeti. Iqtisodiy hodisa va jarayonlar Iqtisodiyot nazariyasi fanining vazifalari. Iqtisodiyot nazariyasining boshqa fanlar bilan o'zaro bog'liqligi. Iqtisodiy qonunlar va kategoriyalar. Iqtisodiy qonunlarning turkumlanishi.</p> <p>2-mavzu: Ishlab chiqarish jarayoni va uning natijalari</p> <p>Ishlab chiqarish omillari va ularning turkumlanishiga turlicha yondashuvlar. Ishlab chiqarish omillarining o'zaro bog'liqligi va bir-birining o'rmini bosishi.</p> <p>Ishlab chiqarish jarayonining mazmuni va uning iqtisodiy asoslari. Ishlab chiqarishning tarkibiy tuzilishi. Ishlab chiqarishning umumiy va pirovard natijalari. Yalpi ijtimoiy mahsulot. Takroriy hisob. Oraliq mahsulot, pirovard mahsulot, qo'shilgan mahsulot, sof mahsulot. Zaruriy va qo'shimcha mahsulot. Ishlab chiqarish imkoniyatlari tushunchasi. To'la bandlik. Ishlab chiqarish imkoniyatlari chegarasi. Ishlab chiqarish samaradorligi. Vaqtni tejash qonuni. Mehnat unumdorligi va unga ta'sir qiluvchi omillar.</p>				

	<p>11. www.lex.uz – O'zbekiston Respublikasi Oonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.</p> <p>12. www.ziynet.uz – ta'lim portali</p> <p>13. www.stat.uz – O'zbekiston Respublikasi davlat statistika qo'mitasi sayti</p> <p>14. www.mineconomy.uz – O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag'allikni qisqartirish vazirligi sayti</p> <p>15. www.cbu.uz – O'zbekiston Respublikasi markaziy banki sayti</p>
8.	Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.
9.	Fan/modul uchun mas'ul: Ulashev Xubbim Askarovich - "Iqtisodiyot nazariyasi" kafedrasida dotsenti
10.	Taqrizchilar: I Mamadaliyev B.T. – Samarqand shahar hokimligi moliya bo'limi boshlig'i; Shakarov A.B. – SamISI "Iqtisodiyot nazariyasi" kafedrasida dotsenti

Mazkur Fan dasturi institut o'quv-uslubiy Kengashining 2024 yil ____ avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan. (№ ____)

Mazkur Fan dasturi "Iqtisodiyot nazariyasi" kafedrasining 2024 yil ____ avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

	qonunlarni, ilmiy tushunchalar (kategoriyalar)ni, iqtisodiy muammolar bo'yicha yechimlar qabul qilish <i>ko'nikmalariga ega bo'lishi. (malaka)</i>
5.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> •ma'ruzalar; •interfaol keys-stadilar; •seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); •guruhlarda ishlash; •taqdimotlarni qilish; •individual loyilalar; •loyiha tahlili; •misol va masalalar; •jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
6.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazoratni muvaffaqiyatli topshirish.</p>
7.	<p>Asosiy adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Xodiyev B.Y., Shodmonov Sh.Sh. Iqtisodiyot nazariyasi.Darslik. – T.: Barkamol fayz media, 2017. 2.O'lmasov A., Vahobov A.V. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik. – T.: «Iqtisod- moliya», 2014. – 480 bet. 3.Muxammedov M.M. va boshqalar Iqtisodiyot nazariyasi.Darslik. – T.: Fan va texnologiya, 2022. 4.Мухаммедов М.М, Камилова Н.А. Экономическая теория. Учебник для бакалавров.Fan va texnologiya nashriyoti, 2023.-624 5. Xajiyev B.D., Mamaraximov B.E., Mambetjanov Q.Q. Iqtisodiyot nazariyasi. Darslik (rus tilida). – T.: “Iqtisodiyot”, 2019. – 548 bet. <p>Qo'shimcha adabiyotlar</p> <ol style="list-style-type: none"> 6.Экономическая теория: Учебник для бакалавров/Под общ. ред. А.А.Кочеткова.5-изд. Перераб. и доп.- М.: издательско-торговая корпорация “Дашков и К”, 2014.-696 стр. 7.O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi – T.:O'zbekiston,2023.– 120 b. 8.O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 28.01.2022 yildagi PF-60-son “ 2022 — 2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida”gi farmoni. www.lex.uz 9.O'zbekiston Respublikasi prezidentining 2023 yil 11 sentyabrda “O'zbekiston–2030” strategiyasini 2023 yilda sifatli va o'z vaqtida amalga oshirish choratadbirlari to'g'risida” PQ300sonli Qarori. / Xalq so'zi, 2023 yil 12 sentyabr, №190 10.Бурганов Р.А., Экономическая теория.Учебник. – Москва.: “Инфра-М”, 2016. – 562 стр. <p>Axborot manbalari</p> <p>10.www.gov.uz – O'zbekiston Respublikasi xukumat portali.</p>

	Samaradorlikni belgilovchi ko'rsatkichlar tizimi.
	<p>3-mavzu:Ijtimoiy-iqtisodiy tizimlar va mulkchilik munosabatlari</p> <p>Ijtimoiy-iqtisodiyot taraqqiyot bosqichlarini bilishga turli xil yondashuvlar: tarixiy-formatsion. madaniylashish (sivilizatsiya) darajasi. texnika va texnologik darajasi, iqtisodiy tizimlar o'zgarishi jihatidan yondashuv.Iqtisodiy tizim tushunchasi. Iqtisodiy tizim modellari: an'anaviy iqtisodiyot, ma'muriy-buyruqbozlik iqtisodiyoti, bozor iqtisodiyoti. Bozor iqtisodiyotining bosqichlari: erkin raqobatga asoslangan va hozirgi zamon bozor iqtisodiyoti.Mulkchilik munosabatlarining iqtisodiy mazmuni: egalik qilish, foydalanish va tasarruf qilish. Mulk ob'ekti va sub'ekti. Mulkchilikning iqtisodiy va huquqiy jihatlari.</p> <p>4-mavzu:Tovar-pul munosabatlari rivojlanishi bozor iqtisodiyoti shakllanishi va amal qilishining asosidir</p> <p>Ijtimoiy xo'jalik shakllari. Natural va tovar ishlab chiqarishning belgilari va farqlari. Tovar ishlab chiqarishning vujudga kelishi va rivojlanishi sabablari.</p> <p>Tovar va uning xususiyatlari. Tovarning nafiligi va ayirboshlanish qobiliyati (qiymati). Tovar qiymatining miqdori.Qiymatning mehnat nazariyasi. Qiymat qonuni. Tovar qiymati va narxining o'zaro farqlanishi shart-sharoitlari Pulning kelib chiqishi va mazmuni. Pulning ratsionalistik va evolyutsion konsepsiyalari. Qiymat shakllari. Pul to'g'risidagi metallistik, nominalistik va miqdoriy nazariyalar. Pulning asosiy vazifalari: qiymat o'lchovi, muomala vositasi, jamg'arish vositasi, to'lov vositasi.</p> <p>5-mavzu:Bozor iqtisodiyotining mazmuni va amal qilishi</p> <p>Bozor iqtisodiyotining mazmuni va uning rivojlanishi. Bozor iqtisodiyotining sub'ektlari: uy xo'jaliklari, tadbirkorlik sektori, davlat sektori va bank. Bozor iqtisodiyotining asosiy belgilari. Bozor tizimining o'z-o'zini tartibga soluvchi mexanizmi. Klassik va hozirgi zamon bozor iqtisodiyoti, ularning umumiy tomonlari va farqlari. Zamonaviy bozor xo'jaligi modellari.Bozor iqtisodiyoti sharoitida doimiy muammolarni hal qilish va resurslardan samarali foydalanish yo'llari.Bozor iqtisodiyotining afzalliklari. Resurslarni taqsimlashning samaradorligi.“Bozor” va “bozor iqtisodiyoti” tushunchalarining o'zaro farqlanishi. Bozorning mazmuni va asosiy belgilari. Bozor mexanizmi. Bozorning ob'ektlari va sub'ektlari. Bozorning vazifalari. Bozorning turkumlanishi. Resurslar, mahsulotlar va daromadlarning doiraviy aylanish diagrammasi.</p> <p>6-mavzu:Bozor iqtisodiyotiga o'tish davri va uning O'zbekistondagi xususiyatlari</p> <p>Bozor iqtisodiyotiga o'tish davrining mazmuni. Bozor iqtisodiyotiga o'tish – barcha mamlakatlarga xos umumiy jarayon. Bozor iqtisodiyotiga o'tish yo'llari. Bozor iqtisodiyotiga o'tishning revolyutsion va evolyutsion shakllari.O'tish davri iqtisodiyotining asosiy belgilari. Bozor iqtisodiyotiga o'tishning milliy modellari. Bozor iqtisodiyotiga o'tishning o'zbek modeli, uning tamoyillari va xususiyatlari.Iqtisodiy islohotlarning mazmuni. O'zbekistonda iqtisodiy islohotlarni amalga oshirish konsepsiyasi va strategiyasi. Iqtisodiy islohotlarni amalga oshirishning asosiy yo'nalishlari. Iqtisodiy islohotlarning bosqichlari va ularning vazifalari. O'zbekistonda islohotlarni chuqurlashtirish va iqtisodiyotni erkinlashtirishning asosiy yo'nalishlari.</p> <p>7-mavzu:Talab va taklif nazariyasi. Bozor muvozanati</p> <p>Talab tushunchasi. Individual talab va bozor talabi. Talab qonuni. Giffen samarasi. Talab egri chizig'i. Talab miqdoriga ta'sir qiluvchi omillar: iste'molchi didi, bozordagi iste'molchilar soni, ularning pul daromadi, o'mini bosuvchi tovarlar narxi, kelajakda narx va daromadlarning o'zgarishi ehtimoli. Oliy va past toifali tovarlar. Engel qonuni. Engel egri chizig'i.</p>

	<p>Taklif tushunchasi. Taklif qonuni. Taklif egri chizig'i. Taklif miqdoriga ta'sir ko'rsatuvchi omillar: resurslar narxi, ishlab chiqarish texnologiyasi, soliqlar va subsidiyalar, boshqa tovarlar narxi, narx o'zgarishining kutilishi, ishlab chiqaruvchilar soni. Iqtisodiy resurslarga talab va taklifning xususiyatlari.</p> <p>8-mavzu: Raqobat va monopoliya</p> <p>Raqobatning mohiyati va ob'ektiv asoslari. Raqobat mazmuniga turli tomondan yondashuv. Raqobatning vazifalari. Raqobatning turlari: tarmoq ichidagi va tarmoqlararo raqobat. Raqobat shakllari: sof raqobat, monopolistik raqobat, oligopoliya va sof monopoliya. Monopoliyaning mohiyati va uning vujudga kelishi sabablari. Ishlab chiqarish va kapitalning to'planishi va markazlashuvi. Monopoliyalarning turlari: sof monopoliya, oligopoliya, monopsoniya. Tabiiy monopoliyalar. Legal va sun'iy monopoliyalar. Lerner koeffitsienti. O'zbekistonda raqobat muhitining kuchaytirish borasidagi chora-tadbirlar. Monopoliyaga qarshi qonunchilikning shakllanishi.</p> <p>9-mavzu: Narxning mohiyati va shakllanish xususiyatlari</p> <p>Narxning mazmuni va uning ob'ektiv asoslari. Narx to'g'risidagi turli nazariyalar. Tovaridagi ikki xil xususiyatlarning narxlardagi ifodasi. Narxning shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar. Bozor iqtisodiyoti sharoitida narxning vazifalari. Narx turlari: ulgurji va chakana narxlar. Narx diapazoni. Narx pariteti. Narx tashkil topishining bozor mexanizmi. Mukammal raqobat sharoitida narxning shakllanish xususiyatlari. Sotuvchi va haridor narxlari. Monopoliya sharoitida narxning shakllanishi. Ommaviy taklif bo'yicha narx o'zgarishi. Monopsoniya sharoitida narxning shakllanishi. Ommaviy talab bo'yicha narxning o'zgarishi. Oligopoliya sharoitida narxning shakllanishi. "Ergashish" va "inkor etish" holatlari. Narx bo'yicha yetakchilik. Narx siyosati va uning O'zbekistonda amalga oshirilish xususiyatlari. Narxlarini erkinlashtirish yo'llari va bosqichlari.</p> <p>10-mavzu: Tadbirkorlik faoliyati. Tadbirkorlik kapitali va uning aylanishi</p> <p>Tadbirkorlik faoliyatining mazmuni. Tadbirkorlik faoliyati nazariyasining rivojlanish bosqichlari. Tadbirkorlik faoliyatining mohiyati va rivojlanish shart-sharoitlari.</p> <p>Tadbirkorlik faoliyatining shakllari: davlat, jamoa, xususiy, aralash va boshqa hosila shakllari. O'zbekistonda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning yanada erkinlashtirilishi va rag'batlantirilishi. Tadbirkorlik kapitalining mohiyati. Tadbirkorlik kapitali va uning harakatidagi ikki tomonlama xususiyatning namoyon bo'lishi. Tadbirkorlik kapitalining funksional shakllari: pul, unumli kapital va tovar. Kapitalning harakat bosqichlari. Tadbirkorlik kapitali turli shakllarining doiraviy aylanishi.</p> <p>11-mavzu: Korxona (firma) harajatlari va foydasi</p> <p>Ishlab chiqarish harajatlari tadqiq etishdagi yondashuvlar. Ijtimoiy ishlab chiqarish harajatlari. Korxona ishlab chiqarish harajatlari. Ishlab chiqarish harajatlarning mazmuni, tarkibi va turlari. Bevosita ishlab chiqarish harajatlari va muomala harajatlari. Ichki va tashqi harajatlar. Me'yordagi foyda. Doimiy va o'zgaruvchi harajatlar. Doimiy, o'zgaruvchi va umumiy (yalpi) harajatlarning grafikdagi tasviri. O'rtacha va umumiy harajatlar. O'rtacha harajatlarning egri chiziqlari. So'nggi qo'shilgan harajatlar tushunchasi. Harajatlarni minimallashtirish qoidasi: $MP_L / P_L = MP_A / P_A = MP$ har qanday omil / P har qanday omil.</p> <p>12-mavzu: Ish haqi va mehnat munosabatlari</p> <p>Yaratilgan mahsulot va daromadlarning taqsimlanish tamoyillari. "Ishlab chiqarishning uch omili", qo'shilgan omil unumdorligi va boshqa nazariyalar. Mazkur nazariyalarning kamchiliklari. Yaratilgan mahsulotni taqsimlashning asosiy yo'nalishlari.</p> <p>Ish haqi to'g'risida turlicha nazariyalar. Ish haqining iqtisodiy mazmuni. Nominal va real ish haqi. Real ish haqining darajasi va o'zgarishiga ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Ish</p>
--	---

	<p>9. Bozor infratuzilmasi va uning unsurlari.</p> <p>10. Raqobat kurashining shakllari va usullari.</p> <p>11. Monopoliyalar, ularning amal qilish va tartibga solish xususiyatlari.</p> <p>12. Ishlab chiqarish xarajatlari va ularni kamaytirish yo'llari.</p> <p>13. Korxona foydasining taqsimlanishi va ishlatilishi.</p> <p>14. O'zbekistonda agrar islohotlar va ularning yo'nalishlari.</p> <p>15. Milliy iqtisodiyot va uning makroiqtisodiy ko'rsatkichlari.</p> <p>16. Iste'molchi hulqi nazariyasining asosiy holati.</p> <p>17. O'zbekistonda milliy hisoblar tizimi: holati va istiqbollari.</p> <p>18. Jamg'arma va uning hajmiga ta'sir etuvchi omillar.</p> <p>19. Iqtisodiy o'sishning mohiyati, asosiy tavsifnomasi va modeli.</p> <p>20. Makroiqtisodiy muvozanatlikning mohiyati va unga erishish yo'llari.</p> <p>21. Iqtisodiy rivojlanishning siklliligi va iqtisodiy sikl nazariyalari.</p> <p>22. Yalpi ishchi kuchi va uni takror ishlab chiqarish.</p> <p>23. Ishsizlikning kelib chiqish sabablari va namoyon bo'lish shakllari.</p> <p>24. Soliqlar, ularning vazifalari va turlari.</p> <p>25. Davlatning pul kredit siyosati: maqsadi va dastaklari.</p> <p>26. Inflyasiya va uning namoyon bo'lish shakllari.</p> <p>27. O'zbekistonda bank tizimini takomillashtirish yo'llari.</p> <p>28. Aholi daromadlarining mazmuni, turlari va shakllanish manbalari. Davlatning ijtimoiy siyosati.</p> <p>29. Bozor iqtisodiyoti sharoitida daromadlar tengsizligi.</p> <p>30. Jahon xo'jaligining shakllanishi va rivojlanishi.</p> <p>31. Xalqaro iqtisodiy integratsiya, uning mazmuni va shakllari.</p> <p>32. Jahonning global iqtisodiy muammolari.</p> <p>33. Erkin savdo va proteksionizm siyosati.</p> <p>34. O'zbekiston tashqi savdo munosabatlarining sifat jihatidan o'zgarib borishi</p> <p>35. To'lov balansining mohiyati va tarkibi.</p> <p>Mustaqil ta'lim kafedra tomonidan ishlab chiqilgan uslubiy ko'rsatmada asosida amalga oshiriladi.</p>
4	<p>V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalari</p> <p>Talaba bilishi kerak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • "Iqtisodiyot nazariyasi" fanining vujudga kelishi va uning rivojlanishining asosiy yo'nalishlari haqida hamda ularning asosiy g'oyalari to'g'risida yaxshi tasavvurga ega bo'lishi kerak. Iqtisodiy hodisalar va jarayonlarning o'zaro aloqa va bog'liqligini, resurslarning cheklanganligini va aholi farovonligini oshirish maqsadida ulardan muqobil foydalanish usullarini bilishi lozim. (bilim) • iqtisodiy bilimlarning nazariy asoslarini, iqtisodiyotning asosiy tushunchalari va kategoriyalarini, iqtisodiy qonunlar va tamoyillarini o'rgatish hamda ularni amalda tadbir yetish ko'nikmasini hosil qilishning nazariy va amaliy tomonlarini o'rganishga yo'naltirish bo'yicha nazariy bilimlarga ega bo'lishi; (ko'nikma) • iqtisodiy hodisa va jarayonlarni tahlil qilish usullarini qo'llash; iqtisodiy

	<p>va amal qilishining asosidir</p> <p>5. Bozor iqtisodiyotining mazmuni va amal qilishi</p> <p>6. Bozor iqtisodiyotiga o'tish davri va uning O'zbekistondagi xususiyatlari</p> <p>7. Talab va taklif nazariyasi. Bozor muvozanati</p> <p>8. Raqobat va monopoliya</p> <p>9. Narxning mohiyati va shakllanish xususiyatlari</p> <p>10. Tadbirkorlik faoliyati va uning shakllari. Tadbirkorlik kapitali va uning aylanishi</p> <p>11. Korxona (firma) xarajatlari va foydasi</p> <p>12. Ish haqi va mehnat munosabatlari</p> <p>13. Agrar munosabatlar va agrobiznes</p> <p>14. Milliy iqtisodiyot va uning makroiqtisodiy o'lchamlari. Yalpi ichki mahsulot va uning harakat shakllari</p> <p>15. Yalpi talab va yalpi taklif</p> <p>16. Iste'mol, jamg'arma va investitsiyalar</p> <p>17. Iqtisodiy taraqqiyot, iqtisodiy o'sish va milliy boylik</p> <p>18. Milliy iqtisodiyotning muvozanatli va mutanosibli rivojlanishi</p> <p>19. Iqtisodiyotning siklligi va makroiqtisodiy beqarorlik</p> <p>20. Ishchi kuchi, uning bandligi va ishsizlik</p> <p>21. Moliya tizimi va moliyaviy siyosat</p> <p>22. Pul-kredit tizimi. Banklar va ularning bozor iqtisodiyotidagi roli</p> <p>23. Bozor iqtisodiyotini tartibga solishda davlatning roli</p> <p>24. Aholi daromadlari va davlatning ijtimoiy siyosati</p> <p>25. Jahon xo'jaligi va uning evolyutsiyasi</p> <p>26. Xalqaro iqtisodiy integratsiya va O'zbekistonning jahon hamjamiyatiga kirib borishi</p> <p>27. Jahon bozori. Xalqaaro valyuta va kredit munosabatlari</p> <p>Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan auditoriyada har bir akademik guruhga alohida o'tiladi. Mashg'ulotlar faol va interfaol usullar yordamida o'tiladi. "Keys – stadi" texnologiyasi ishlatiladi, keyslar mazmuni o'qituvchi tomonidan belgilanadi. Ko'rgazmali materiallar va axborotlar multimedia qurilmalari yordamida uzatiladi.</p>
3	<p>IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar</p> <p>1. Hozirgi zamon iqtisodiyot nazariyasi rivojlanishining asosiy yo'nalishlari.</p> <p>2. Iqtisodiyot nazariyasi rivojlanishining asosiy bosqichlari.</p> <p>3. Mehnat unumdorligi – iqtisodiy o'sish omili sifatida.</p> <p>4. Mulkchilik shakllari o'zgarishining yo'llari va usullari.</p> <p>5. O'zbekistonda milliy valyutaning muomalaga kiritilishi.</p> <p>6. Bozor iqtisodiyoti modellari.</p> <p>7. Bozor iqtisodiyotining ijtimoiy yo'naltirilganligi va uning</p> <p>8. O'zbekistonga xos xususiyatlari.</p>

	<p>haqining tabaqalanishi. Ish haqini tashkil qilish shakllari va tizimlari. Tarif tizimi. Minimal ish haqi.</p> <p>13-mavzu: Agrar munosabatlar va agrobiznes</p> <p>Agrar munosabatlar va ularning bozor tizimidagi xususiyatlari. Yerning resurs sifatidagi o'ziga xos xususiyatlari. Yerning tabiiy va iqtisodiy unumdorligi. Qishloq xo'jaligida takror ishlab chiqarishning o'ziga xos xususiyatlari. Yer mulkchilik va xo'jalik yuritish ob'ekti. Yerga egalik va yerdan foydalanish huquqi.</p> <p>Yer rentasi nazariyasiga bo'lgan turli xil yondashuvlar va ularning tarixiy shakllari. Yer rentasining mazmuni va turlari: differensial renta, absolyut renta, monopol renta, undirma sanoat va qurilish uchastkalaridan olinadigan renta. Ijara haqi. Yerning narxi va uni belgilovchi omillar.</p> <p>14-mavzu: Milliy iqtisodiyot va uning makroiqtisodiy o'lchamlari.</p> <p>Yalpi milliy mahsulot va uning harakat shakllari</p> <p>O'zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligining e'lon qilinishi va milliy iqtisodiyotning shakllanishi. Milliy iqtisodiyotning mazmuni va uning tuzilishi. Makroiqtisodiyot. Makroiqtisodiy tahlil va uning vazifalari. Asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar. Ijtimoiy takror ishlab chiqarish. Milliy mahsulotning iqtisodiy mazmuni va uning harakat shakllari. Yalpi milliy mahsulot va yalpi ichki mahsulot. Nominal va real yalpi ichki mahsulot.</p> <p>15-mavzu: Yalpi talab va yalpi taklif</p> <p>Yalpi talab tushunchasi va uning tarkibi. Yalpi talab egri chizig'i. Yalpi talab miqdoriga ta'sir etuvchi omillar: iste'mol sarflaridagi o'zgarishlar, investitsion sarflar, davlat sarflari, sof eksportdagi o'zgarishlar. Yalpi taklif tushunchasi va uning tarkibi. Yalpi taklif egri chizig'i. Yalpi taklif egri chizig'idagi yotiq, oraliq va tik kesmalar. Yalpi taklif miqdoriga ta'sir qiluvchi omillar: resurslar narxining o'zgarishi, samaradorlikning o'zgarishi, huquqiy me'yorlarning o'zgarishi.</p> <p>Yalpi talab va yalpi taklif o'rtasidagi muvozanat va uning o'zgarishi. AD-AS modeli. Yalpi talab va yalpi taklif egri chiziqlarining kesishishi. Xrapovik samarasi. Milliy bozorning to'yinganlik darajasi. Taqchillikning iqtisodiy tabiati va uni bartaraf qilish yo'llari.</p> <p>16-mavzu: Iste'mol, jamg'arma va investitsiyalar</p> <p>Iste'molning mazmuni va uning turlari. Iste'mol fondi va iste'mol sarflari. Jamg'arma va uning maqsadi. Iste'mol va jamg'arma o'rtasidagi nisbatning o'zgarishi. Iste'mol va jamg'arma darajasini belgilovchi omillar. Iste'mol va jamg'arma funksiyasi. Iste'mol va jamg'arma hajmiga daromaddan tashqari ta'sir ko'rsatuvchi omillar. Iste'mol va jamg'armaga o'rtacha va keyingi qo'shilgan moyillik va ularni aniqlash.</p> <p>17-mavzu: Iqtisodiy taraqqiyot. Iqtisodiy o'sish va milliy boylik</p> <p>Iqtisodiy o'sishning mazmuni, mezonlari va ko'rsatkichlari. Iqtisodiy o'sish sur'ati. «70 miqdori qoidasi». Iqtisodiy o'sishning ekstensiv va intensiv turlari. Iqtisodiy o'sishning alohida tomonlarini tavsiflovchi ko'rsatkichlar. Iqtisodiy o'sishning omillari. Yalpi talab va yalpi taklifning iqtisodiy o'sishga ta'siri. Iqtisodiy o'sishni belgilovchi xususiy ko'rsatkichlar. Keyingi qo'shilgan ishlab chiqarish omillari unumdorligi ko'rsatkichlari. Real mahsulot o'sishini aniqlab beruvchi omillar. Iqtisodiy o'sishning keynscha va neokeynscha modellari.</p> <p>18-mavzu: Milliy iqtisodiyotning nisbatlari va muvozanati</p> <p>Iqtisodiy muvozanat tushunchasi. Umumiy iqtisodiy va xususiy muvozanat. Turg'un va</p>
--	---

muttasil rivojlanib boruvchi muvozanatlik. Iqtisodiy muvozanat darajasini aniqlash usullari. Yalpi sarflar va ishlab chiqarish hajmini taqqoslash usuli. Resession va inflyatsion farqlar. Jamg'arma va investitsiyalarni taqqoslash usuli. Multiplikator samarasi. Akselerator samarasi. "Tejamkorlik paradoksi".

19-mavzu:Iqtisodiyotning siklligi va makroiqtisodiy beqarorlik

Iqtisodiy rivojlanishdagi nomutanosibliklar va ularning namoyon bo'lish shakllari. Iqtisodiyotning siklli rivojlanishi. Iqtisodiy sikl fazalari. Siklik tebranishlar.

Iqtisodiy sikl nazariyalari. Eksternal va internal nazariyalar. Sof monetar nazariya. Yetarlicha iste'mol qilmaslik nazariyasi. Jamg'arish nazariyasi. Psixologik nazariya. Iqtisodiy sikl turlari.

Iqtisodiy inqirozning mazmuni, sabablari va turlari. Pul-kredit sohasidagi inqiroz, valyuta inqirozi, birja inqirozi, ekologik inqiroz, tarmoqlar inqirozi, tarkibiy inqiroz, agrar inqiroz. Davriy, oralik, nomuntazam inqirozlar. O'rtiqcha ishlab chiqarish va taqchil ishlab chiqarish inqirozlari.

20-mavzu:Yalpi ishchi kuchi, uning bandligi va ishsizlik

Yalpi ishchi kuchining ijtimoiy-iqtisodiy mazmuni. Ishchi kuchini takror hosil qilish. Yalpi ishchi kuchining miqdor va sifat jihatdan aniqlanishi. FTTni ishchi kuchining sifat jihatdan takomillashuviga ta'siri. Nufus qonuni. Aholining tabiiy o'sishi. Ishchi kuchi migratsiyasi va uning shakllari.

Ishchi kuchi bozori. Ishchi kuchiga talab va taklif hamda uni aniqlovchi omillar. Ishchi kuchining qiymati. Ishchi kuchi bozorining ijtimoiy-iqtisodiy xususiyatlari. Fillips egri chizig'i. Ishchi kuchining ayrim sohalardan bo'shashi va uni qayta taqsimlashning bozor mexanizmi.

21-mavzu:Moliya tizimi va moliyaviy siyosat

Moliyaning mazmuni va ahamiyati. Moliyaviy munosabatlarning ob'ektlari va sub'ektlari. Moliyaning vazifalari. Moliya tizimi va uning bo'g'inlari. Davlat byudjeti va uning moliyaviy resurslarni shakllantirishdagi ahamiyati. O'zbekiston Respublikasi davlat byudjetining tuzilishi.

Davlat byudjetining daromadlari va harajatlari tarkibi hamda ularning egri chizig'i. Byudjet taqchilligi va davlat qarzlari, ularning iqtisodiyotga ta'siri. Davlat ichki qarzi. Davlat krediti. Davlat tashqi qarzi.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida soliqlar va uning vazifalari. Soliq solish tamoyillari. Soliq imtiyozlari. Soliqlarning turkumlanishi. Laffer egri chizig'i. Soliq yuki va uning darajasini aniqlash. Soliq yukining taqsimlanishi. Moliyaviy siyosat. Fiskal (soliq-byudjet) siyosat.

22-mavzu:Pul-kredit tizimi. Banklar va ularning bozor iqtisodiyotidagi roli

Pul muomalasi. Pul tizimi va uning tarkibiy qismlari. Muomala uchun zarur bo'lgan pul miqdorini aniqlash va unga ta'sir etuvchi omillar. Pul muomalasi qonunlari. Pulning aylanish tezligi. Pul miqdorini aniqlashga turlicha yondashuvlar. $MV=PQ$ tenglamasining amal qilishi. Pul agregatlari. Pul bozorida talab va taklif: $M=L(r)P$. Pul taklifi va uning multiplikatori.

Inflyatsiya va uning kelib chiqish sabablari. Inflyatsiya darajasi va sur'ati. Talab va taklif inflyatsiyasi. Inflyatsiya turlari: o'rimalab boruvchi, jadal va giperinflyatsiya. Inflyatsiyaning ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlar, Davlatning inflyatsiyaga qarshi siyosati.

23-mavzu:Bozor iqtisodiyotini tartibga solishda davlatning iqtisodiy roli

Iqtisodiyotni tartibga solishning mohiyati va zarurligi. Iqtisodiyotni tartibga solishning klassik, monetaristik, keynscha nazariyalari.

Iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solishning maqsadi. Davlatning iqtisodiy o'rni va vazifalari: bozor munosabatlari qatnashchilarini huquqiy himoyalash, raqobatchilik muhitini vujudga keltirish; resurslar, mahsulotlar va daromadlarni qayta taqsimlash; iqtisodiyotning va pul muomalasining barqarorligini ta'minlash; tashqi iqtisodiy faoliyatni tartibga solish. Fan-texnika taraqqiyoti, tarkibiy, ijtimoiy va mintaqaviy siyosatni amalga oshirishda davlatning o'rni.

24-mavzu:Aholi daromadlari va davlatning ijtimoiy siyosati

Aholi daromadlari, ularning turlari va shakllanish manbalari. Nominal va real daromad. Daromadlarning tabaqalanish sabablari va omillari. Turmush darajasi va sifati. Turmush darajasi va qashshoqlikning ko'rsatkichlari. Oila byudjeti: daromadlar va harajatlar tarkibi. Farovonlikning eng quyi chegarasi. Turmush tarzi. Yashash minimumi. Iste'molchi savatchasi.

Daromadlar tengsizligi va uning darajasini aniqlash. Lorens egri chizig'i. Ditsel va Jini koeffitsiyentlari. Kuznes gipotezasi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida daromadlar tengsizligini keltirib chiqaruvchi umumiy omillar.

25-mavzu:Jahon xo'jaligi va uning evolyutsiyasi

Jahon xo'jaligining tashkil topishi, bosqichlari va asosiy belgilari. Jahon xo'jaligi sub'ektlari. Jahon mamlakatlarining iqtisodiy rivojlanish ko'rsatkichlari. Ishlab chiqarishning baynalmilallashuvi. Xalqaro mehnat taqsimoti. Iqtisodiy o'zaro bog'liqlikning o'sishi va bevosita xalqaro ishlab chiqarishning shakllanishi. Iqtisodiyotning baynalmilallashuvida FTT va transmilliy kapitalning o'rni.

Globallashuv jarayonining mohiyati va asosiy yo'nalishlari. Jahon xo'jaligi globallashuvi jarayonlarining ziddiyatli tomonlari. Turli mamlakatlardagi iqtisodiy rivojlanishning bir tekisda bormasligi. Boy va qashshoq mamlakatlar o'rtasidagi farqning kuchayishi. Ekologik halokat tahdidlarining kuchayib borishi.

26-mavzu:Xalqaro iqtisodiy integratsiya va O'zbekistonning jahon hamjamiyatiga kirib borishi

Xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlari to'g'risidagi turlicha nazariyalar va ularning asosiy yo'nalishlari. Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning mazmuni. Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning asosiy shakllari. Xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonini taqozo qiluvchi omillar. Jahondagi asosiy integratsion guruhlarining amal qilish xususiyatlari. Ochiq iqtisodiyot va uning o'ziga xos belgilari.

27-mavzu:Jahon bozori. Xalqaro valyuta va kredit munosabatlari

Xalqaro savdo to'g'risidagi turli xil nazariyalar. Mutlaq ustunlik va qiyosiy ustunlik nazariyalari. Xeksher-Olin-Samuelson modeli. Ishlab chiqarish omillari nisbati nazariyasi. Ishchi kuchi malakasi modeli. Muqobil harajatlar modeli. Tovarning hayotiy sikli nazariyasi.

Xalqaro savdoning mazmuni. Eksport va import, ular o'rtasidagi nisbatning o'zgarishi. Taqqoslama eksport ixtisoslashuvi koeffitsiyenti. Eksport kvotasi. Eksport va import multiplikatori. Eksport va import hajmi o'zgarishining yalpi milliy ishlab chiqarish hajmiga ta'siri. Xalqaro savdoning xususiyatlari.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

- 1.«Iqtisodiyot nazariyasi» fanining predmeti va bilish uslublari
- 2.Ishlab chiqarish jarayoni va uning natijalari
- 3.Iqtisodiy tizimlar va mulkchilik munosabatlari
- 4.Tovar va pul munosabatlari rivojlanishi bozor iqtisodiyoti shakllanishi